

HET ANDERE LEVEN

DOOR HETTIE VAN VOORST

DE vrouw ligt in haar bed te piekeren, waarom alles zoo onbevredigend is, zoo anders dan het moest zijn. Als ze tracht door te denken, dan komt ineens met wonderlijke helderheid: niet het leven is verkeerd, slechts in mijzelf is het fout, waarom toch?

Beneden klinkt wat schraaltjes een viool. Ze ziet precies voor zich hoe Dolf ingespannen bezig is te studeeren. Bij de vluggere loopjes komt zijn tong even te voorschijn en zijn hoofd beweegt zachtjes mee met zijn maattikkende voet. Als hij straks klaar zal zijn met studeeren, zal hij onmiddellijk aanvallen op zijn figuurzaag, het lampje voor de padvinderij, dat hij zelf ontwierp en waar hij zoo trotsch op is.

Uit het naaikamertje klinkt een helder stemmetje: zevenenvijftig, achteenvijftig, negenenvijftig, zestig. En ze weet, dat het met onvermoeide ijver door zal gaan tot negennegentig, honderd en dat er dan komen zal: éénhonderd, twééhonderd, driéhonderd en een wijze oudere stem zal verbeteren: neen, honderdéén, honderdtwee enz. moet je zeggen. En kleine Elsje zal koppig herhalen: niet, éénhonderd, twééhonderd. Ik zeg toch ook éénnegentig, tweennegentig. Dan na een pauze: één-en-honderd, twee-en-honderd, drie-en-honderd.

Dit zelfde gesprek heeft ze al zooveel malen gehoord in de laatste weken en ze weet precies hoe ze er zitten zullen, het dienstmeisje met haar stopwerk en de open naaidoos, Elsje met de groene centimeter in haar hand en haar vingertje bij de cijfertjes.

Vagelijk gaan haar gedachten langs de logica van zoo'n kind van nog geen vijf jaar. Zouden alle kinderen zoo zijn? Heel stilletjes van binnen verbeeldt ze zich wel, dat ze beide begaafder zijn dan veel andere kinderen, die twee van haar. Hun vader is ook zoo knap immers, en zij zelf had ook altijd goed kunnen leeren vroeger. Dan zonder eenige overgang komt de gedachte aan de eigen kindertijd, of dáár de sleutel ligt van deze wonderlijke afstand tusschen haar zelf en het eigen leven, dit gevoel van een vreemde te zijn die met vriendelijke belangstelling doch niet zonder critiek kijkt naar dit alles, maar zelf niet er aan deel neemt. Zoo, alsof ze al dood was en vanuit de hemel neerkeek. Alleen is het niet van uit de hoogte, niet vanuit een wijzer zijn, het is juist een angstig gevoel van onzekerheid dat over haar is komen vallen, of er een onzichtbare wand is tusschen haar zelf en al het andere. Ze ziet het wel, maar het lijkt alsof een tooneelkijker ándersom voor haar oogen is gezet, de afstand lijkt eindeloos. En het is stil om haar heen, ze hoort wel de geluiden van elke dag, het vioolspel van Dolf en het babbelsemmetje van Elsje, maar het dringt niet werkelijk door, het is alles geen deel meer van haar zelf.

Wat is dan dit verkeerde, dat ik zoeken moet in mijn leven en waar moet ik zoeken, bij wie, bij wat?

Ze doet haar oogen dicht en tracht het leven te zien van het kleine meisje dat Hanny Westhoff

HETTIE VAN VOORST

heet, een klein mager meisje met zwarte schoolkousen en donker krulhaar. Zij woont in een groot oud buitenhuis. Voor de glazen voordeur is een kleine portiek met links en rechts een witte zuil waar klimop tegenop groeit. Die zuilen lijken zoo hoog en er zijn gladde ribbels in, waarlangs je vingers zoo prettig kunnen glijden. Maar als je er tegen tikt klinkt het dof, ze zijn van hout, de zuilen. Dat is iets, dat niet goed is, helder moesten ze klinken, van marmer hooren zuilen te zijn.

Door de voordeur kom je in een breede marmeren vestibule, waar het ruikt naar chrysanten. Daar staan ze, een paar rijen dik, te gloeien tegen het wit van de muur en de vloer, geel en purper en roodbruin.

En ineens klinkt diep de donkere klank van de bel en geroes van vreemde stemmen. En dan gezang: 't is vanavond vastenavond. . . . hier woont een rijke man, die ons wel wat geven kan. . .

De heele familie komt kijken uit de eetkamer, de oudere vader met zijn guitige blauwe oogen en gulle lachstem, de moeder en alle zeven kinderen. En het personeel komt uit het achterhuis.

De dorpsjongens met hun zwartgemaakte gezichten en de wijde witte hemden aan en vreemde hoofddeksels op, krijgen wat vruchten en wat geld.

En het geheel is angstig maar ook heerlijk, het is geheimzinnig, je weet niet wie die jongens waren, ze konden wel uit een ander dorp komen, ergens ver weg, en in de winteravond langs een boschweg hebben moeten loopen, waar het rook naar natte blaren en waar geluiden waren van geesten of roovers.

Het kleine meisje dat Hanny heet, ligt 's avonds in bed te luisteren naar het geluid van de wind en denkt, waar nu de jongens wel zouden wezen, en ze begint met zich het huis van den dokter voor te stellen, de hooge stoep en de gang met de lange geel-houten bank waar zoo vaak patienten zitten, die wachten op hun drankje uit de apotheek achter de donker-geverfde deur. Maar dan wordt de stoep hooger en breeder en de deur heeft gebeeldhouwde menschengezichten in een rand van bloemenslingers en er zit een zware koperen knop middenop. En de gang wordt héél lang met een dikke zachte roode looper. En dan is er een salon met lichte zijden meubels en een mooie dame met edelsteen om haar hals en een ruischend kleed aan en hoog opgemaakt haar en heel witte handen. De jongens, die zoo zwart zien zijn wel erg verlegen nu, maar de dame heeft een zachte lieve stem — —

Dan is plotseling de slaapkamer er, met zijn te groote hooge ramen, waarachter angstig dichtbij de zwarte nacht door de zware boomen bruist, en er is iets ritselends in de kamer. Is het een muis of is het een bovenaardsch wezen, komt er niet een lichte plek op de muur in de hoek achter het kastje waar het nachtlichtje op staat? Zwaait er niet iets zwarts langs het licht, klinkt het niet net of er iets over het bed vloog? — — En het kind in bed gilt van angst.

Maar er komt geen troostende moeder, er komt een bònze moeder, die zegt dat dit alles aanstellerij is en die dreigt met klappen.

Het kind is stil. Het doet er niet zoo heel erg veel toe, dat de moeder niet was zooals een moeder moest wezen. Ze was echt en levend en haar harde stem verjoeg de spoken. En echte dingen zijn nu eenmaal altijd anders dan ze moesten wezen. Daarvoor zijn immers de droomen!

HET ANDERE LEVEN

De volgende dag gaat ze weer tevreden naar de dorpsschool, kleine Hanny, zooals elke andere dag. Het is touwtjesspring-tijd en dat is een heerlijke tijd. Zoo klein als ze is kan ze met de groote meisjes wedijveren. Ze is niet bang voor het soepele zwiepende touw, ze kan in de bocht en tegen de bocht inspringen, ze kan het heele alfabet aftellen, met het touw tweemaal onder haar voeten door bij elke sprong, zij raakt pas in de war als de groote meisjes, moe van het draaien, het rythme niet volhouden. De bewondering van de grooten is iets, dat warm en gelukkig de heele schoolochtend omtoovert. Thuis is er niet veel bewondering, thuis is iedereen sterker en flinker en knapper en niet bang en onhandig en linksch. Want zelfs als kleine Hanny iets goed doet, dan nog zegt de moeder: maar het ziet er zoo onhandig uit met je linkerhand; en dan is het vreugdegevoel weer weg.

Kleine Hanny leeft in twee heel verschillende werelden. De eerste echte, van elke dag, die altijd pijn en teleurstelling brengt. Maar daarnaast is een tweede vol schoons en zòò moet het leven later wezen als je groot bent.

In de oude tuin van het buitenhuis is aan het eind van het groote glooiende grasveld een groep donkere coniferen. Zij hebben iets geheimzinnigs, ze hooren niet thuis tusschen de bruine beukenlaan vlak achter ze en de groote oude acacia-boom aan de andere kant, die boom, die zoo heel dik en hoog is en toch niet zwaar lijkt met de mooie teekening van groeven op zijn stam en zijn sierlijk gevormde takken, waaraan de droge vruchtjes van de vorige zomer nog hangen en een klein tikkeland geluidje maken in de voorjaarswind.

Maar om de coniferen heen in het gras, daar is het wonder. In een groote kring om de heele groep heen zijn daar dikke pollen sneeuwkllokjes opgekomen, het is als een reusachtige bloemenkrans om die donkere boomenhoofden.

Kleine Hanny ligt in het gras met haar gezichtje vlak bij een van de pollen witte bloemen en zij heeft treurige maar toch heerlijke gedachten. Zij denkt dat er vroeger zeker menschen in het huis hebben gewoond, die een heel mooie dochter hadden. En toen is die dochter gestorven en hebben ze haar begraven aan het eind van het grasveld, dicht bij de hooge acacia, die in de zomer zoo geurt. En de donkere struiken daar geplant, want dat hoort bij de dood. Maar de sneeuwkllokjes zijn daar opgekomen, omdat de gestorvene zoo mooi en zoo goed was geweest.

Kleine Hanny staat op en kruipt tusschen de hooge coniferen in om nòg dichterbij het wonder te komen. Maar de aarde is daar mul en stoffig, het ruikt er muf en de takken daar binnenin zijn dor en kaal en leelijk. Hoe jammer is dat. Maar aan de buitenkant is het weer even mooi, het donkere groen en de witte krans in het gras.

Het huis en de tuin geven gewaarwordingen voor heel een leven. Daar is het koetshuis, waar geen rijtuigen meer staan, maar alleen de vele tuinbanken, die 's zomers in het park verspreid staan en waarop je schooltje speelt, met een heele klas vol denkbeeldige schoolkameraadjes. Daar staan ook de tobbes met hydrangea's, die 's zomers op het grasveld komen en dan het citroen-boompje. Het citroen-boompje geeft een heel speciaal genot. Als je verdrietig bent en je wrijft met je vingers langs zijn ruwe smalle blaadjes en je snuift dan de fijne citroenen-geur

op, dan word je weer vroolijk. Het citroenboompje is een tooverboompje, het is zeker uit Arabië meegebracht door den vader van Mama, die als kleine jongen van huis weg was gelopen om zeekapitein te worden. Van wien Mama boven in haar juweelendoosje een vreemd zilveren muntje bewaart, dat hij zijn moeder had thuisgebracht van zijn eerste zeereis als scheepsjongen. Hij had in New-York een pakje gedragen voor een vreemdeling en dat was het eenige geld dat hij had verdiend op die heele reis. Maar later was hij rijk geworden, hij was in Indië begonnen met een zaak in levensmiddelen van schepen. Hanny stelt zich hem voor in een soort winkel met rollen touw en groote flesschen olie en manden met gedroogde visch. En toen hij zooveel geld had verdiend kreeg Mama als jong meisje een wagentje met een pony er voor, waarin ze zelf mocht rijden. En ze ging naar bals, waar de „Schöne blaue Donau” werd gespeeld en waar ze Papa ontmoette, die veel ouder was met een bruine snor en lachende blauwe oogen en die heel knap was en op bezoek moest in het Paleis bij den Gouverneur-Generaal. En ze trouwden samen en woonden in een huis met allemaal marmeren vloeren en hadden wel vier rijtuigen — zouden het er heusch wel vier geweest zijn, denkt ineens een klein meisje midden in haar mooie weidsche droomen. Maar twee rijtuigen is ook al net als in een verhaal, als je denkt aan de vurige paarden en de glimmende tuigen.

Waarom moest hier het heerlijke sprookje altijd afbreken? Nu kwam het nare, dat vreeselijke waarvoor kleine Hanny altijd weer wegvluchten moest, omdat het niet door te denken was.

Telkens weer wordt het kleine leventje geschokt en ruw dooreengeschud bij die niet te verwerken gedachten: en toen werd Papa ziek en kon niet meer werken in het warme land en toen kwamen ze terug in Holland met vier kleine kinderen en toen kwamen daarna wij en dat vond Mama verschrikkelijk. . . . Hoe kan dat nu, waarom kwamen wij dan?

Een klein meisje kruipt op een zoele blauw-gouden voorjaarsdag op het dak van de schuur in de hoek achter het koetshuis. Hier groeit een oude verwilderde perzikboom, die alleen maar kleine zure vruchten geeft. Maar op deze lentedag is de boom boven het dak één groot roze bouquet, een zacht zoemende ruiker roze twijgen, waar de bijen in en uit vliegen.

Het kleine meisje gelooft, dat ze nu heel dicht bij de hemel moet wezen en ze bidt héél ernstig en oprecht: mag ik niet doodgaan, lieve Heer, als het toch zoo is, dat Mama mij liever niet had?

Dagen daarna wacht zij op een teeken, dat zij sterven zal. Maar er gebeurt niets. En na de zachte zonnedagen slaat het weer om, het regent en hagelt aan één stuk door en God lijkt weer heel ver weg.

Dan komt in de zomer een tante logeeren uit de stad. Hanny en haar kleinere zusje overleggen van te voren, welk een heerlijkheid dit brengen zal. Zouden ze een cadeautje krijgen of lekkers alleen, hoewel dat bijna even prettig wezen zou. En als de tante, de peettante van de benjamin aankomt, kijken twee paar donkere oogen in gespannen verwachting. Een vroolijke lachende stem, die zegt: zijn dat nu de kleintjes? Is dit nu mijn kleine peetekindje? Ik heb wat moois voor je meegebracht, kleine Catotje.

Dan gebeurt het onrechtvaardige, het ongelooflijke, dat het kleine zusje — en ze héét niet eens Catotje, ze heet Katerine, denkt haar ouder zusje met diepe wrok — een prachtige pop

HET ANDERE LEVEN

krijgt. En zij zelf krijgt niets, heelemaal niets. Ze vergeet, dat ze vier jaar ouder is, dat de tante toch moeilijk voor zeven kinderen wat mee kan brengen. Ze weet alleen, dat zij bij niemand hoort, heelemaal bij niemand. Ze vlucht het huis uit, ze laat zich vallen op de grond in een boschje hooge paarse herfstseringen. . . .

En nu dertig jaar later kan de vrouw in het bed nog de geur ruiken, de bittere, kruidige geur van de phloxen, die haar als kind beschermden toen de Eenzaamheid kwam. De eenzaamheid, die eigenlijk nooit meer week.

De vrouw, die Hanny Westhoff heeft geheeten, gaat rechtop zitten: waarop is het, dat ik mijn heele leven heb gewacht? Dat dit gevoel van overbodig zijn van mij werd afgenomen. Hoe komt het, dat dit niet gebeurde? Ik kreeg een man, die veel van mij houdt, ik heb kinderen, waarvan ik hoop en geloof, dat ze zullen worden, wat mijn man is, een sterk gezond mensch elk. Ze zullen voelen dat ze erbij hooren. Voor mij zelf is het nooit gekomen, dit gevoel, nooit heelemaal echt is het kunnen komen.

God had beter gedaan het kleine meisje Hanny weg te nemen van deze wereld, denkt de vrouw een beetje moe. Nu is in het leven nog zooveel te doen. De kinderen moeten nog opgroeien, de man heeft een flinke, vroolijke kameraad noodig om de vele problemen van het leven het hoofd te kunnen bieden. Maar ik hoor er immers niet bij. Op welk wonder wacht ik dan soms toch nog? Op het droomwonder, dat ik als kind binnen in mij had? Op de andere wereld wacht ik. Zou voor iedereen in het leven dat andere komen?

Zij glimlacht. . . . misschien zal het toch ééns komen, dat andere, niet na de dood, maar hier, hier op aarde. Het hooren bij het leven. Het tegendeel van de eenzaamheid.

Maart 1939.